

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Jörel Holmberg
Landskapsarkitekt
0501-60 53 95
0701-80 53 95
jorel.holmberg@lansstyrelsen.se

Beslut
2011-01-20

Diarienummer
511-59962-2005

Sida
1(10)

Beslut om bildande av naturreservatet Hovet i Karlsborgs kommun

Innehåll

Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Sakägarförteckning
Bilaga 5. Besvärshänvisning O4:1
Bilaga 6. Sändlista

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreseptatet Hovet
RegDOS ID	2014527
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Karlsborg
Ungefärlig mittpunkt	141690 – 650836
Fastigheter och ägare:	Sätra 5:1, Sätra Bruk AB
Nyttjanderättsinnehavare:	Rune Svensson, Sätra, Brännhult
Areal (ha):	36,5 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Natura 2000-beteckning:	SE0540326
Naturgeografisk region:	Skogslandskapet i Tiveden – Tylöskogen - Kålmården
Objektskategori:	Sö; skog av särskilt värde för flora och fauna
IUCN-kategori:	IV Habitat/Artskyddsområde

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Hovet.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- för framtiden bevara och utveckla en hagmarksmiljö med grova ädellövträd av framförallt ek och bok.
- återställa delar av en hagmark som i många år varit ohävdad.
- bevara och utveckla lundmiljöer och lövskogsområden med sällsynta och rödlistade svampar, mossor, lavar och insekter.
- bevara och tydliggöra spåren efter äldre markanvändning och bebyggelse.
- utveckla och tillgängliggöra ett område av betydelse för friluftslivet.
- bevara följande inom området förekommande naturtyper och/eller arter som ingår i EU:s nätverk av Natura 2000-områden, i gynnsamt tillstånd:
9070 - Trädklädd betesmark

Syftet ska tryggas genom att:

- de grova träden friställs samt att nästa generation jätteträd gallras fram, får stå öppet och utvecklas.
- lövskogsområden med barrinslag får utvecklas till betade lövhagar med rik förekomst av grova träd och död ved.
- hela området betas.
- spår efter äldre markanvändning och bebyggelse framhävs.
- befintliga stigar utvecklas och underhålls samt att informationsskyltar sätts upp.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. avverka skog, gallra, röja eller utföra skogsvårdsåtgärd.
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
3. anordna upplag, tippa eller fylla ut med massor.
4. borra, spränga, schakta, gräva, markbearbeta eller bedriva täkt av något slag.
5. markavvattna, skyddsdikey, rensa, lägga igen eller kulvertera dike, dämning, muddra eller utföra annan åtgärd som kan påverka områdets hydrologiska förhållanden.
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller tillföra naturliga eller kemiska växtnäringsämnen.
7. som betesdjur använda hästar som skadar barken på träd i betesmarken.
8. bedriva bete mellan 1 nov – 15 april.
9. stödutfodra med annat än mineralfoder.
10. anlägga eller bredda väg, parkeringsplats eller stig.
11. anlägga mark- eller luftledning, stängsel eller hägnad.
12. uppföra byggnad eller anläggning, bygga till eller ändra byggnads/anläggnings användningsområde.
13. uppföra mast, torn, vindkraftverk eller liknande anordning.
14. prospektera och bryta mineral.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

15. uppföra älgorn, gömsle, eller liknande konstruktion för jakt

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- Vid reparation av luftledningar och vid underhållsöjningar i befintlig skogsgata för luftledningar. Markskador ska då undvikas.
- Vid nedgrävning av befintliga luftledningar. Samråd ska dock ske med Länsstyrelsen senast 6 veckor innan åtgärd.
- Vid reparation och underhåll av befintliga vägar.
- Vid övergångsutfodring under högst en vecka vår respektive höst efter överenskommelse med förvaltaren och på särskilt anvisad plats.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Märka ut naturreservatet i terrängen.
2. Anlägga parkeringsplats och vandringsled samt sätta upp informationstavlor och/eller andra anordningar typ eldstäder, toaletter etc.
3. Gallra, röja, bedriva slätter och betesdrift i den mån markägaren inte, efter samråd med förvaltaren, själv utför dessa åtgärder.
4. Genomföra undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. framföra motordrivet fordon.
2. elda annat än på angiven eldplats.
3. medvetet störa djurlivet.
4. bryta kvistar, fälla, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna träd och buskar.
5. plocka mossor, lavar eller svampar. Det är dock tillåtet att plocka bär och matsvamp.
6. fånga eller insamla ryggradslösa djur.
7. inplantera djur- eller växtart.
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

9. anordna idrottstävlingar eller andra arrangemang för fler än 200 personer.
10. anordna organiserad ridning. Ridning får inte ske på sådant sätt att naturvärden eller vandringsstigar skadas.

Föreskrift C1 och C3 gäller inte fastighetsägare / innehavare av särskild rätt vid jakt och i samband med uttransport av fällt vilt med s.k. älghugare eller motsvarande. Föreskrift C9 gäller inte i samband med gudstjänster i området.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.

Beskrivning av naturreservatet

Natur- och kulturhistoriska värden

Hovet domineras av betad blandlövskog med högt inslag av grova, mycket gamla träd. Ek och bok är de trädslag som dominerar bland de grova träden och flera har uppnått en anmärkningsvärd ålder. Naturvärdena i området är främst knutna till de grova träden. På de spärrgreniga jätteträden finns en rik kryptogamflora med flera signal- och rödlistade arter. Träden producerar rikligt med grov död ved och mulm. Det finns gott om död ved, högstubbar och en del riktigt grova lågor i området, som bidrar till områdets naturvärden. Kring de grova träden finns nästa generation av ek och bok. I nordvästra delen av Hovet finns ett område med rik förekomst av delvis grov hassel

med mycket död ved vilket är av betydelse för främst insekter. Detta område har skogsstyrelsen avsatt som en nyckelbiotop. I området finns totalt 10 olika nyckelbiotoper med en total areal av 7,8 ha, samt ett objekt med naturvärden som täcker delar av naturreservatet.

De grova ekarna och bokarna i området utgör i sig ett kulturminne. Det finns talrika odlingsrösen och gamla husgrunder samt en knuttimrad ekonomibyggnad centralt i området.

Friluftsliv

Markerna i Hovet är mycket tilltalande för besökare, delar av området är särskilt under våren ett omtyckt utflyktsmål. Reservatet är utmärkt även för naturstudier. Det går lättframkomliga markerade stigar genom delar av området som ansluter till fritidshusområden i närområdet.

Markanvändning

På Häradskartan från slutet av 1800-talet är stora delar av Hovet ängsmark. Det finns även åkermark som ligger på ungefär samma ställen som på 1712 års karta. Genom att jämföra de gamla kartorna och inventeringen av grova träd i området (Länsstyrelsen, 2004) kan man tydligt se att de grova, idag spärrgreniga träden har vuxit upp i tidigare ängs- och betesmarker i kanterna av de uppodlade markerna. På den ekonomiska kartan från 1950-talet ser man att flera gårdar fortfarande är i bruk, på samma ställen som förr. Ängsmarkerna är dock mestadels igenvuxna. Åkerbruket och betet upphörde under 1960-talet. Endast den före detta åkern som ligger i anslutning till torpet har betats på senare tid och är idag en öppen välbetad yta. Flera områden där det förr var åkermark har planterats igen med gran.

Omfattande gallringar och röjningar av gran gjordes i oktober 2004 för att öppna upp området och friställa de stora träden. Hela området, förutom den nordöstra delen i anslutning till vägen och torpet, har därefter stängslats. Området betas idag av får.

År 2004 gjordes på uppdrag av Länsstyrelsen en trädinventering av alla grova träd (träd med en diameter av minst 70cm) i Hovet. Resultatet visar att det totalt finns 181 grova träd i Hovet varav 58 stycken är jätteträd med en omkrets över 313 cm (10 dm i diameter i brösthöjd). De grova träden utgörs av 9 olika trädslag varav de vanligaste trädslagen är ek (51%) och bok (44%).

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Planeringsbakgrund

Riksintressen

Hela reservatet ligger inom riksintresse för friluftslivet, Göta kanal - Tiveden, FR03.

Området ligger i anslutning till Edet – Sätra, KR03 som är riksintresse för kulturmiljövård.

Kommunal översiktsplan

Enligt kommunens översiktsplan ligger Hovet inom ett område där hänsyn skall tas till friluftsliv, naturvård och kulturminnesvård. Bildande av naturreservatet Hovet får därmed anses ligga i linje med kommunens översiktsplan.

Befintliga områdesskydd

Naturreservatet ingår i Natura 2000, Europeiska unionens nätverk av skyddade områden.

Ärendets handläggning

Hovet är sedan länge känt för sina extremt grova ekar och bokar. Länsstyrelsen föreslog 2003 att området skulle ingå i Natura 2000 och på sikt även att ett naturreservat skulle bildas. Företrädare för Sätra Bruk ställde sig positiva till detta. Större avverkningar av gran gjordes i området 2004-2005. I samband med detta stängslade länsstyrelsen merparten av området samt iordningställde fårhus mm. Länsstyrelsen har därefter tagit fram förslag till skötselplan för området.

Ombud för Sätra 5:1 och Rune Svensson har, som berörda mark- och sakägare, förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m m att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Karlsborgs kommun och Skogsstyrelsen.

Skaraborgs naturskyddsförening, Karlsborgs Naturskyddsförening, Undenäs Hembygdsförening, Friluftsförbundet i Karlsborg, Västergötlands ornitologiska förening, Västgötabergens Svampklubb, samt närmaste grannar har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Yttrande har inkommit från följande:

Ombudet för fastigheten Sätra 5:1 har muntligen uttalat att ägaren är positiv om parterna kommer överens om ersättning för intrånget.

Länsstyrelsens kommentar: Avtal om intrångsersättning har träffats i oktober 2010.

Ägaren till fastigheten Sätra 5:29 påpekar att befintliga stängsel måste förstärkas och dras så att deras uppfartsväg och tomt samt besöksparkeringen blir fria från betesdjur.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsens ambition är samma som markägarens, eventuella problem kommer att åtgärdas.

Skogsstyrelsen har inget att erinra mot förslaget.

Karlsborgs kommun har via sin kulturchef uttalat att de är positivt inställda till naturreservatet och gärna ser att naturreservatet i framtiden marknadsförs och skyltas tillsammans med Edets kvarn och benstamp som är byggnadsminne. Kommunen ser också gärna att den äldre byggnaden i naturreservatets centrala delar restaureras.

Länsstyrelsens kommentar: Länsstyrelsen ser gärna en samordnad skyltning till området.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Hovet hyser ett stort antal grova spärrgreniga ädellövträd som har uppnått en anmärkningsvärd ålder. På träden lever flera krävande kryptogam- och insektsarter. Den rikliga förekomsten av grov död ved och mulm erbjuder en unik livsmiljö för ett flertal arter. Området är därför av stort värde för den biologiska mångfalden.

Området har också mycket höga värden för det rörliga friluftslivet med sin säregna karaktär och sitt system av vandringsleder.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen *Levande skogar*, delmål 12.1 och 12.2 samt *Ett rikt odlingslandskap*, delmål 13.1.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Läns-

styrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT) som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller förvaltaren av naturreservatet.

Insektsangrepp

Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter naturreservatsbildningen att vara statens ansvar.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).
- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskydds-förordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Förvaltningen ska ske i samverkan med markägare och arrendator.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Skaraborgs Allehanda och Skaraborgsbygden.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4:1.

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat. Landskapsarkitekten Jörel Holmberg har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, antikvarie Lisa Ragnarsson, länsarkitekt Jens Rasmussen och länsjurist Anders Hjalmarsson.

Göran Bengtsson

Jörel Holmberg

Beslutskarta
Naturreservatet
Hovet
Karlsborgs kommun

Bilaga 1

Tillhör Länsstyrelsens beslut enligt
7 kap 4 § miljöbalken. Dnr. 511-59962-2005

 Gräns för naturreservat

Skala 1:5 000

0 100 200 Meter

Utdrag ur GSD Fastighetskarta 8D5E.
Copyright Lantmäteriet, dnr. 106-2004/188. VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

LIDEN
Liden

1:1

1:2 DUN

DUN

VÄSTRA

5:1

5:29

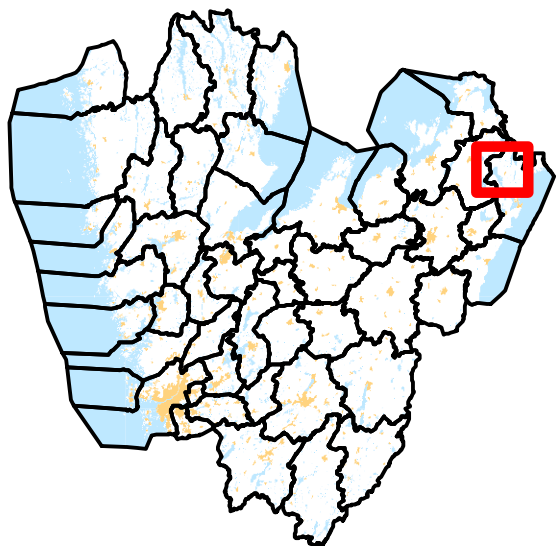
Hovet

Pellängen

5:2

Västergärdet

Hökaberget

Översiktskarta

Naturreseptat

Hovet

Karlsborgs kommun

Bilaga 2

Tillhör Länsstyrelsens beslut enligt
7 kap 4 § miljöbalken. Dnr. 511-59962-2005

1:125 000

0 1 2 3 4 Kilometer

Utdrag ur GSD Fastighetskarta 8D5E.
Copyright Lantmäteriet, dnr. 106-2004/188.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

